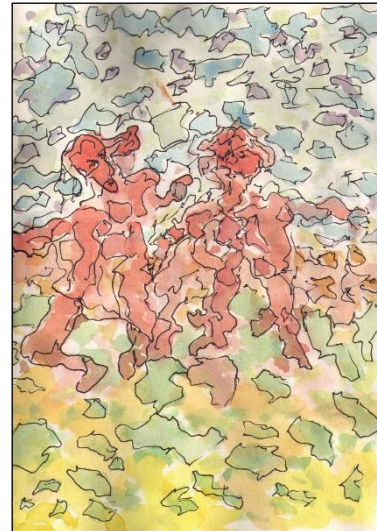

Betekenis

Toen Theo van Gogh in 2004 op gruwelijke wijze werd vermoord, duwde een journalist de toenmalige vicepremier Zalm een microfoon onder de neus en vroeg: 'Meneer Zalm, wat betekent dit?' Zalm dacht even na en zei: 'Nu is het oorlog.' Vanuit het oogpunt van publiek leiderschap was dat geen sterke zet. Leiderschap bestaat voor een belangrijk deel uit betekenisgeving, het vermogen een situatie met betekenis te bezetten en onjuiste interpretaties ervan om te buigen in de goede richting. Zalms woorden waren duidelijk niet de juiste betekenis. Wat dan wel?

In de media ontbrandde er onmiddellijk een heftige strijd over. Aan de ene kant stonden de hardliners, de vrienden van Theo, minister Verdonk van integratie, rechtse politici zoals Wilders, spraakmakende commentatoren zoals Jan Mulder in het programma Barend en Van Dorp. Zij vonden dat deze terreurdaad het rechtstreekse gevolg was van een veel te slappe multiculturele politiek. Met name burgemeester Cohen van Amsterdam moest het ontgelden, met zijn 'de boel bij elkaar houden' en 'kopjes thee drinken', hij was het voornaamste doelwit van hun kritiek. Aan de andere kant had je, behalve Cohen, de driehoek met hoofdcommissaris Welten en officier van justitie De Wit, wethouder Aboutaleb en een aantal linkse politici. Zij waren van mening dat er geen andere optie was dan de boel bij elkaar houden, juist nu, en dat dat geen kwestie van slappe knieën was, maar net zo goed hard ingrijpen kon inhouden.

Op de avond na de moord hield Aboutaleb, zelf moslim en van Marokkaanse afkomst, een toespraak in de Al-Kabir moskee. Er was veel pers bij. Hij hield de aanwezigen op hoge toon voor dat als nieuwkomers zich niet wilden aanpassen aan de waarden van de Nederlandse samenleving, ze beter konden vertrekken. 'Elke dag vliegen er vliegtuigen naar Marokko.' Hij sloeg met zijn vuist op tafel, verweet de Marokkaanse gemeenschap dat veel mensen het radicaliseringsproces van de dader moesten hebben waargenomen: 'Ik had dat moeten weten! Mensen hadden het mij moeten vertellen!', riep hij verontwaardigd. In zijn ogen had de moslimgemeenschap een uitzonderlijk grote verantwoordelijkheid in het herstel van rust en orde en het geven van tegengas tegen intolerantie.

Daags erna kopte de Telegraaf: 'Koffers pakken!'

De aanwezigen waren ontstemd. Al-Kabir stond bekend als een liberale moskee die nauw samenwerkte met de gemeente. Aboutaleb had over hun hoofden heen de veel grotere groep van nieuwkomers geadresseerd. Kopjes thee drinken, oké. Maar wel binnen de hier gelden regels. Aanpassen of vertrekken. Ook Cohen hield vast aan zijn credo en bleef rustig onder alle persoonlijke aanvallen, een toonbeeld van leiderschap in tijden van crisis. Tezamen zorgden ze ervoor dat 'de boel bij elkaar houden' een minder soft imago kreeg. Zij hebben de situatie met betekenis bezet.